

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Teastas Sóisearach 2014

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Tíreolaíocht

Ardleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Réamhrá

Agus breithniú á dhéanamh ar an scéim mharcála seo, ba cheart aird a bheith ar an méid a leanas:

- Braitheann na sonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an mbealach a gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna a sannadh don fhreagra ar an scrúdpháipéar.
- Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.
- Mar riail ghinearálta, más ann d'amhras faoina bhailí atá aon fhreagra, ní mór do scrúdaitheoirí dul i gcomhairle lena scrúdaitheoir comhairleach sula mbronntar marcanna.
- Níl na moltaí ná samplaí, etc. a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile, etc.

Roinn 1

Ceadaigh 20 Ceist @ 3 mharc an ceann = 60 marc

1. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Bréagach (ii) Fíor (iii) Fíor
2. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Eipealár (ii) Richter (iii) Súnámaí
3. 1 @ 3 mharc
Fargáiníní
4. 1 @ 3 mharc
1, 4, 5
5. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Ardú (ii) Feacht Labrador (iii) Fuar
6. 3 @ 1 mharc an ceann

X	Y
A	4
B	3
C	1
D	2

7. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Scileach (ii) Meicniúil (iii) Domhantarraingt
- 8A. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Donnithreacha (ii) Podsail (iii) Húmas

NÓ

- 8B. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) V-ghleann (ii) Uachtarach (iii) Creimeadh

- 9A. 1 @ 3 mharc
Cónaí

NÓ

- 9B. 1 @ 3 mharc
Téamh domhanda

- 10A. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Fuinneamh gréine (ii) Cumhacht hidrileictreach
(ii) Fuinneamh tonnta/bithmhaise/geoiteirmeach/taoide

NÓ

- 10B. 3 @ 1 mharc an ceann
Laonna, Sciodar, Cruithneacht
11. 1 @ 3 mharc
Táimhe Thionsclaíoch
12. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Poldar (ii) An Ísiltír (iii) Phleanáilte
13. 1 @ 3 mharc
Fiaclóir, treoraí turas, tiománaí tacsáí, múinteoir
14. 1 @ 3 mharc
1, 2, 4
15. 3 @ 1 mharc an ceann
Barraí tarraingthe, Francach 10000, Ísiltíreach 4000, Ungárach 8000
16. 3 @ 1 mharc an ceann
(i) Fíor (ii) Bréagach (iii) Bréagach
17. 1 @ 3 mharc
Líneach/Ribíneach
18. 3 @ 1 mharc an ceann

X	Y
A	3
B	1
C	4
D	2

19. 1 @ 3 mharc
Bóthar den Tríú Grád
20. 1 @ 3 mharc
Fótagraf Fiar

Roinn 2

Ceadaigh Trí Cheist @ 30 marc an ceann = 90 marc

Ceist 1. CARRAIGEACHA AGUS SÍONCHAITHEAMH

A. Cineálacha Carraige

- (i) Luaigh cé acu ceann de na híomhánna **A**, **B** nó **C** a thaispeánann carraig bhasailt.

Íomhá Ainmnithe @ 2 mharc

- (ii) Ainmnigh áit in Éirinn ina bhfaightear basalt.

Áit Ainmnithe @ 2 mharc

- (iii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar an tslí a gcruthaítear basalt.

Dhá Chur Síos/Mhíniúchán @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

(10)

B. Idirghníomhaíocht an Duine

- (i) Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann geilleagar na hÉireann as saothrú ola agus gáis.

Dhá Bhuntáiste @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

- (ii) Déan cur síos ar **dhá** fhadhb a d'fhéadfadh a theacht chun cinn mar thoradh ar shaothrú ola agus gáis.

Dhá Fhadhb @ 2 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

(10)

C. Síonchaitheamh

Mínigh, le cabhair léaráid lipéadaithe, conas a dhéantar síonchaitheamh ar charraigeacha mar gheall ar ghníomhaíocht an tseaca.

Léaráid Lipéadaithe @ 2 mharc

Dhá Mhíniúchán @ 4 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

(10)

Ceist 2 AERÁID AGUS AIMSIR

A. Cineál Aeráide

- (i) Ainmnigh aeráid **fhuar amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi.

Cineál Aeráide Ainmnithe @ 2 mharc

- (ii) Mínigh na hairíonna teochta **agus** frasaíochta a bhaineann leis an aeráid **fhuar** seo.

Airí Teochta Mínithe @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

Airí Frasaíochta Mínithe @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

- (iii) Déan cur síos ar shlí **amháin** a ndearna an fásra nádúrtha oiriúnú don aeráid **fhuar** seo.

Cur Síos Déanta ar Oiriúnú Amháin @ 2 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

(10)

B. Gléasanna Aimsire

- (i) Ainmnigh gach ceann de na gléasanna aimsire **A, B, C** agus **D** a thaispeántar thuas.

Ceithre Ghléas Ainmnithe @ 1 mharc an ceann

- (ii) Roghnaigh **dhá** cheann ar bith de na gléasanna a thaispeántar thuas **agus** déan cur síos ar an tslí a n-úsáidtear iad chun an aimsir a thairfeadh.

Dhá Chur Síos @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

(10)

C. Triomach

- (i) Ainmnigh limistéar a mbíonn an-drochthriomach ann **agus** mínigh cén fáth a dtarlaíonn triomach sa limistéar seo.

Limistéar Ainmnithe @ 1 mharc

Míniúchán Amháin @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

- (ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar na slite a dtéann an triomach i bhfeidhm ar ghníomhaíocht an duine sa limistéar seo.

Cur Síos Déanta ar Dhá Thionchar/Dhá Thionchar Mínithe @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

(10)

Ceist 3. STAIDÉAR DAONRA

A. Pirimidí Daonra

Scrúdaigh na pirimidí daonra thuas.

- (i) Déan cur síos ar an tionchar a bhíonn ag rátaí breithe **agus** rátaí báis ar struchtúr gach ceann den dá **Phirimid A** agus **B**.

Ceithre Thionchar @ 2 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

- (ii) Mínigh **dhá** chúis a mbíonn an t-ionchas saoil níos airde ná i dtíortha áirithe.

Dhá Chúis @ 2 mharc an ceann (Ráiteas 1 + Forbairt 1)

(12)

B. Dlús Daonra

Déan cur síos ar **dhá** shlí a mbíonn tionchar ag dlús an-íseal daonra i réigiún a bhfuil staidéar déanta agat air.

Dhá Shlí @ 4 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

(8)

C. Athrú Daonra

Taispeánann an léaráid thuas athrú daonra le himeacht ama.

- (i) Cén t-ainm a thugtar ar an léaráid seo a thaispeánann athrú daonra?

Léaráid Ainmnithe @ 1 mharc

- (ii) Mínigh gach ceann acu seo a leanas:

- (a) An fáth a luainíonn an ráta báis (téann sé suas agus síos) i gCéim 1.

Cúis Amháin @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

- (b) An fáth a dtiteann an ráta báis go tapa i gCéim 2.

Cúis Amháin @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

- (c) An fáth a bhfuil laghdú nádúrtha ar an daonra i gCéim 5.

Cúis Amháin @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

(10)

Ceist 4. MEASCÁN TÍREOLAÍOCHTA

Freagair TRÍ CINN AR BITH de na ceistanna 4A, 4B, 4C, 4D.

4A. FREAGAIR (i) nó (ii).

(i) Oighriúchán

Ainmnigh gné **amháin** a cruthaíodh de thoradh oighearchreimeadh agus mínigh, le cabhair léaráid lipéadaithe, conas a cruthaíodh í.

NÓ

(ii) Cóstaí

Ainmnigh gné **amháin** a cruthaíodh de thoradh creimeadh cósta agus mínigh, le cabhair léaráid lipéadaithe, conas a cruthaíodh í.

(10)

Gné Ainmnithe @ 1 mharc

Léaráid Lipéadaithe @ 1 mharc

Dhá mhíniúchán ar Chruthú @ 4 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

4B. Cúnamh

(i) Cad is brí leis an téarma *cúnamh déthaobhach*?

Míniúchán amháin @ 2 mharc (2 mharc nó 0 marc)

(ii) Déan cur síos ar bhuntáiste **amháin** agus ar mhíbhuntáiste **amháin** a bhaineann le cúnamh a chur ar fáil do thíortha sa domhan i mbéal forbartha.

Buntáiste Amháin @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Míbhuntáiste Amháin @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

(10)

4C. Pleanáil Uirbeach

(i) Taispeánann an fótagraf thuas ceantar i gcathair Corcaí ina ndearnadh athnuachan uirbeach.

Mínigh cad is brí leis an téarma *athnuachan uirbeach*.

Míniúchán Amháin @ 2 mharc (2 mharc nó 0 marc)

(ii) Ainmnigh *baile nua* ar bith in Éirinn a bhfuil staidéar déanta agat air.

Baile Nua Ainmnithe @ 2 mharc

(iii) Déan cur síos ar **dhá** shaintréith ar bith a bhaineann leis an *mbaile nua* seo.

Cur Síos Déanta ar Dhá Shaintréith @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

(10)

4D. Tionscal na Déantúsaíochta

Tá a lán tosca ann a mbíonn tionchar acu shuíomh tionscail déantúsaíochta, iad seo san áireamh:

- Amhábhair
- Lucht Saothair
- Margáí
- Iompar
- Caipiteal
- Seirbhísí
- Polasaithe Rialtais.

Mínigh conas a imríonn **trí** cinn ar bith de na tosca thuas tionchar ar shuíomh tionscal déantúsaíochta **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air.

Tionscal Ainmnithe @ 1 mharc

Trí Thoisc Mínithe @ 3 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

(10)

Ceist 5

LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS agus AN tAERFÓTAGRAF

- A.** Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Ar do shracléarscail, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann de na gnéithe seo a leanas:

- An t-imeallbhord
- An limistéar faoi fhoirgnimh le hais a chéile i nDún Garbhán
- Limistéar talún os cionn 300 méadar
- Príomhbhóthar náisiúnta

**Ceithre Ghné Taispeánta agus Ainmnithe @ 2 mharc an ceann
Cruth agus Treoshuíomh @ 2 mharc (1 + 1)**

(10)

- B.** Scrúdaigh **LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS** a thugtar leis an bpáipéar seo.

Mínigh **trí** chúis a bhfuil Dún Garbhán sa suíomh seo agus fianaise ó **LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS** agat chun tacú le gach cúis díobh.

Trí Chúis @ 4 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Measúnú 1)

(12)

- C.** Scrúdaigh an **tAERFÓTAGRAF** a thugtar leis an bpáipéar seo.

Mínigh **dhá** chúis a meallfaí turasóirí go dtí an limistéar seo agus fianaise ón **AERFÓTAGRAF** agat chun tacú le gach cúis díobh.

Dhá Chúis @ 4 mharc an ceann (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Measúnú 1)

(8)

LEATHÁN ACHOMAIR MARCÁLA

1. Bréagach, Fíor, Fíor	1+1+1
2. Eipealár, Richter, Súnámaí	1+1+1
3. Fargáiníní	3
4. 1, 4, 5	3
5. Ardú, Feacht Labrador, Fuar	1+1+1
6. 4, 3, 2	1+1+1
7. Scileach, Meicniúil, Domhantarraingt	1+1+1
8A. Donnithreacha, Podsail, Húmas	1+1+1
Nó	
8B. V-ghleann, Uachtarach, Creimeadh	1+1+1
9A. Cónaí	3
Nó	
9B. Téamh Domhanda	3
10A. Fuinneamh gréine, Cumhacht hidrileictreach, Fuinneamh tonnta/bithmhaise/geoiteirmeach/taoide	1+1+1
Nó	
10B. Laonna, Sciodar, Cruithneacht	1+1+1
11. Táimhe Thionsclaíoch	3
12. Poldar, An Ísiltír, Phleanáilte	1+1+1
13. Fiaclóir etc.	3
14. 1, 2, 4	3
15. Francach 10000, Ísiltíreach 4000, Ungárach, 8000	1+1+1
16. Fíor, Bréagach, Bréagach	1+1+1
17. Líneach/Ribíneach	3
18. 3, 1, 2	1+1+1
19. Bóthar den Tríú Grád	3
20. Fótagraf Fiar	3

Ceist 1. CARRAIGEACHA AGUS SÍONCHAITHEAMH

- A. Cin. Carraige** (i) Ainm @ 2 mharc
(ii) Áit Ainmnithe @ 2 mharc
(iii) Dhá Chur Síos/Mhíniúchán @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
- B Idir. an Duine** (i) Dhá Bhuntáiste @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
(ii) Dhá Fhadhb @ 2 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1)
- C Síonchaitheamh** Léaráid @ 2 mharc Dhá Mhíniúchán @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)

Ceist 2. AERÁID AGUS AIMSIR

- A Cin. Aeráide** (i) Ainm @ 2 mharc
(ii) Airí Teochta @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
Airí Frasaíochta @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
(iii) Slí Amháin @ 2 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1)
- B Gléas. Aimsire** (i) Ceithre ghléas ainmnithe @ 1 mharc
(ii) Dhá Chur Síos @ 3 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
- C Triomach** (i) Ainm @ 1 mharc Mhíniúchán Amháin @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
(ii) Dhá Shlí @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

Ceist 3. STAIDÉAR DAONRA

- A Pir. Daonra** (i) Ceithre Thionchar @ 2 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1)
(ii) Dhá Chúis @ 2 mharc (Ráiteas 1 + Forbairt 1)
- B Dlús Daonra** (i) Dhá Shlí @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
- C Athrú Daonra** (i) Ainm @ 1 mharc
(ii) (a) An ráta báis: Luaineacht @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
(b) An ráta báis: Titim @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
(c) Laghdú Nádúrtha @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

Ceist 4. MEASCÁN TÍREOLAÍOCHTA

- A Oigh./Cóstaí** (i)/(ii) Ainm @ 1 mharc Léaráid @ 1 mharc Dhá Mhíniúchán @ 4 mharc
(Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
- B Cúnamh** (i) Míniúchán @ 2 mharc
(ii) Buntáiste @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
Míbhuntáiste @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Forbairt 1)
- C Plean. Uirb.** (i) Míniúchán @ 2 mharc
(ii) Ainm an Bhaile @ 2 mharc
(iii) Dhá Shaintréith @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)
- D Déantús.** Tionscal Ainmnithe @ 1 mharc Trí Mhíniúchán @ 3 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1)

Ceist 5. LÉARSCÁIL NA SUIRBHÉIREACHTA ORDANÁIS AGUS AN tAERFÓTAGRAF

- A Sracléarscáil** Ceithre ghné @ 2 mharc an ceann Cruth /Treoshuíomh 1+1
- B Suíomh (Léar.)** Trí Chúis @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Measúnú 1)
- C Turasóirí (Fót.)** Dhá Chúis @ 4 mharc (Ráiteas 2 + Forbairt 1 + Measúnú 1)